

ארגון יוצאי קובל בישראל

מפת קובל היהודית

(אוגוסט 2007)

[למפת קובל היהודית](#)

הוצאת ארגון יוצאי קובל בישראל

65 שנה לטבת יהודי קובל

רקע להכנת מפת קובל היהודית, וגם הרבה תודות...

עבודת שיחזור מפת קובל היהודית החלה למעשה לפני כחמש שנים במהלך השיפוץ הקודם של המצבה בכוכבה (ספטמבר 2002). הניסיונות להתחקות אחר עקבות אתרים ורחובות העיר קובל היהודית המוזכרים בספר קובל- נתקלו בקשיים רבים. המפה היחידה של העיר היהודית, המתועדת בספר קובל (שיצא לאור ב-1957) אינה מדויקת, אינה בקנה מידה ואינה מכילה שמות רחובות. המפה שורטטה מהזיכרון, לאחר כעשרים שנה של ניתוק מהעיר. גם הסתבר שבמחלקת ההנדסה שבעיריית קובל אין מפות של העיר מהשנים של לפני פרוץ המלחמה. גם מפות מאוחרות יותר לא הצלחנו לקבל מהם. לא נותרה ברירה אלא לנסות ולשחזר את מפת העיר היהודית של קובל.

במשך חמש השנים האחרונות אספנו כל מידע אפשרי הנוגע לרחובות העיר היהודית. ליקטנו פיסות מידע על אתרים ורחובות המוזכרים בספר קובל, בספרות כתובה ובתיעוד אחר של בני העיר. במהלך הראיונות עם עשרות בני קובל, תחקרנו את המרואיינים שוב ושוב על הרחובות הזכורים להם בסביבת מגוריהם. בהכנת מפת קובל היהודית נעזרנו במפה הנוכחית של העיר, מפה ששימשה בסיס ראשוני לקביעת תוואי הרחובות של אז. בזמננו הפנוי במהלך השיפוצים הנוכחיים בכוכבה, הלכנו וסקרנו שוב ושוב את הרחובות קובל הקיימים ונתיבי הרחובות שנעלמו.

על סמך כל אלו הוכנה מפה שעודכנה כבר מספר פעמים (ושעוד תעודכן בעתיד על פי הצורך). בעיה מיוחדת היא קביעת הרחובות שנמחקו ושאינן להם היום זכר, בהם גרו אלפי יהודים: מרכז הגטו שב"חולות" ומרכז הגטו שב"שטאט". למזלנו, את ניתובם המדויק של רוב רחובות הגטו שב"חולות", שנהרס כליל במהלך המלחמה, גילינו רק בזכות שני בתי אבן שנותרו עומדים מיותמים באמצע של פארק עירוני שהוקם לאחר המלחמה. אולם הרחובות הצפופים שבגטו שב"שטאט"- אזור השוק- נמחקו ללא סימן. נראה שלעולם לא יהיה ניתן עוד להגדירם במדויק...

בביקור הנוכחי בקובל קיבלנו מאנשי המוזיאון העירוני טבלה, בה רוכזה רשימת כמה רחובות של אז כנגד הרחובות הקיימים היום. הרבה רחובות זרים ולא מוכרים לנו נמצאים באותה טבלה, רחובות שלצערנו רובם נמצאים באזורים שמחוץ למרכז העיר, באזורים בהם לא התגוררה האוכלוסייה היהודית.

ולסיום: תודה מיוחדת לבני הדור הראשון שהרבה נעזרנו בהם בהכנת המפה. ללא עזרתם מי יודע איך היתה נראית מפת קובל היהודית כיום... חובתנו הנעימה לציין במיוחד את החברים המסורים שנעזרנו בהם במיוחד:

דורה גודיס-רופה, צבי-חיים פולישוק, ד"ר מרדכי זיו-ליברזון, ישראל פרל, ישראל שייניס, אלי מגדל.

אנו מלאי-תקווה שהתיירים העצמאיים שיגיעו לביקור בקובל יוכלו להיעזר רבות במפה זו. ילכו ברחובות ובסמטאות העיר, יאתרו את אזור מגורי יקיריהם, יתורו אחר סימנים וציונים מהעבר המפואר של העיר היהודית, ויחוו משהו מצביונה ומרוחה של העיר היהודית-ציונית שנעלמה לעד.

מקרא אתרים המסומנים על המפה

A

1. בית הכנסת הגדול (קיים)
2. בית הכנסת "זאמד שיל"
3. חצר ובית כנסת "הרבי מטריסק" (קיים)
4. בית הכנסת "טריסק שטיבל"
5. בית הכנסת "רז'ינל שטיבל"
6. בית כנסת ע"ש פרוז'נסקי
7. תלמוד תורה
8. בית כנסת "חסידי סטפן"
9. בית כנסת "חייטים"
10. בית כנסת "בריסק"
11. בית אנטין ובית כנסת (קיים)

B

1. בי"ס עממי עברי "הרצליה". בניין היודנראט (קיים)
2. בי"ס עממי עברי ע"ש ד"ר קלומל
3. גימנסיה עברית "תרבות" (ישנה)
4. גימנסיה עברית "תרבות" (חדשה)
5. גימנסיה יהודית-פולנית "קלרה ארליך" (קיים)
6. גן ילדים עברי, בית מחסה

C

1. בית יתומים TOZ
2. מושב זקנים
3. "הקדש", בית לינה לקבצנים
4. בית הקברות הישן
5. בית הקברות העתיק
6. בית מרחץ
7. מקווה (קיים, רעוע)

D

1. קן "השומר הצעיר"
2. קן בית"ר + "הבונד"
3. אצטדיון כדורגל "מכבי"/"חשמוניאה"
4. תחנת רכבת נוסעים (משוחזר)
5. תחנת רכבת מטענים+מבדוק קטרים
6. בית חולים יהודי
7. בית חולים פולני
8. אזור מגורי עובדי הרכבת (פולנים)
9. סניף "החלוץ" וקן "החלוץ הצעיר"

E

1. בית ספר גבוה למדידות (מעוז אנטישמי) (קיים)
2. בית ספר עממי פולני ע"ש מושצ'יצקי
3. הגימנסיה הפולנית ע"ש פירוגוב

F

1. כנסייה רוסית (קיים)
2. כנסייה פרובוסלבית
3. כנסייה קתולית (פולנית)
4. בית קברות נוצרי (קיים)
5. בית מנזר לכמרים

G

1. בית העירייה הישן (קיים)
2. בית סוהר
3. הדואר
4. תחנת מכבי-האש החדשה

H

1. בית קולנוע "אואזיס"
2. בית קולנוע עירוני "אכספרס"
3. מועדון לילה פולני "רסורסה" (שני אתרים)
4. מועדון לילה "ורסל" (יהודי)

I

1. מקום שילוח אקציה ראשונה, כיכר בריסק (כיכר המצעדים)
2. מנהרה להולכי רגל ומכונית (לקובל 2)
3. מנהרה להולכי רגל בתחנת הרכבת
4. רחבת "הבורסה", כיכר הצדעה

J

1. שוק עירוני
2. שוק עגלות של הכפריים
3. מגרש גדול (שוק שבועי)
4. מגרש כדורגל של הצבא
5. מגרש לאוהל קרקסים
6. מגדל מים (לרכבת קיטור)

K

1. גן עירוני
2. שדות וביצות
3. שדות
4. אחו, שדות בר
5. מקום קיט, רחצה וקיאקים
6. מדרכה ושדרת עצים
7. גשר וורשבסקה המקורי (הריסות)

L

1. בית גולדשטיין. NKVD הסובייטי (1939)
2. משרד האוצר הפולני, השלטון הסובייטי (1939) (קיים)
3. בניין משרד החינוך הפולני. מרכז הגטו ב"חולות"
4. בית זיסקינד. מפקדה הזמנית של ה-S.S
5. מפקדת ה-S.S

M

1. תחנת הקמח של ארמרניק
2. בית חרושת לטבק
3. תחנת הכוח החדשה
4. תחנת הכוח הישנה
5. תחנת כרכרות
6. בית מרקחת פרידריכסון (קיים)

(מבחר מבנים קיימים) N

1. בית גיטליס
2. בית מלמד
3. בית יהודי, כיום מוזיאון עירוני
4. בית יהודי, עם סמל מגן דוד (רעוע)
5. בית יהודי, כיום משרד נישואים עירוני
6. בית יהודי משנת 1934

זיהוי רחובות קובל שלפני השואה ביחס לרחובות קובל הנוכחית

עדכון 8.2007 (צ.ר)

1. רחובות בעיר הישנה

שם רחוב לפני השואה	שם רחוב היום	הערות
אפ'צ'נה APTECZNA	Л.Курбаса	(1) (רח' בית המרקחת)
בריסק, בריסקה BRZESKA, BRZESKIEGO	Брестська	(5) (לכיוון בריסק)
גונצ'רנה	Велика Гончарна Мала Гончарна	(1) שני רחובות סמוכים ומקבילים: וליקה גונצ'רנה ו-ומלה גונצ'רנה
גורקה GORKA	Ватутіна	(רח' הגבעות)
הנדלובה HANDLOWA	(-)	(4) (רח' מסחרי)
וורשה, וורשבסקה WARSZAWSKA	Незалежності	(3) הרחוב היום כולל את רחוב לוצקה. (לכיוון וורשה)
וולדמירסק, וולדמירסקיה WLODZMIERSKA	Володимирська	(5) (לכיוון לודמיר). נקרא ע"י היהודים גם רח' לודמיר, רח' טוריסק.
וולה	Воли	
ז'צ'נה ZECZNA	(-)	(רח' הנחל)
חלמנצ'קה	І ТРАВНЯ	(1) (לכיוון חלם)
טרגובה TARGOWA	(-)	(4) (רח' מסחרי)
לובלינסקה LUBLINIECKA	ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО,	(1) (לכיוון לובלין)
מגיסטרצ'ה MAGISTRACKA	ПИРОГОВА М.,	(רח' העירייה)
מצ'איב, מצ'יובסקה MACIEJOWSKA	М.Левицького	(לכיוון מצ'יוב)
נברז'נה NADRZECZNA	НАБЕРЕЖНА	(5) (רח' גדת הנחל)
סוברנה SOBORNA	Сагайдачного	(1) (רח' כנסייה רוסית (פרבוסלבית)) הרחוב כיום כולל גם את רחוב פריצקי
פוז'לנה, פוז'רנה	КИЇВСЬКА	(4) (רח' מכבי האש)
פריצקי, פריצקו	Сагайдачного	(3) הרחוב כיום כולל גם את רחוב סוברנה
צ'רקובנה	Церковна	(1)
קושצ'לנה KOSCIELNA	(-)	(4) (רח' הכנסייה (הקתולית))
קרוטקה KROTKI, KROTKA	(-)	(4) (רח' קצר)
רינק RYNEK	(-)	(4) (רח' השוק)
שלכצ'קה	Холмська	(1) (רח' האצילים)

הערות:

- (1) מידע זה נמסר ע"י אנשי המוזיאון שבקובל ב 7.2007 (טבלה שהכינו, ו/או מפה 1926 שצולמה מספר פולני). רחובות מרוחקים ממרכזים יהודיים לא הוכנסו בטבלאות ולא הוכנסו למפת קובל היהודית.
- (2) רחובות קובל השנייה, (אזור בו לא התגוררו כמעט יהודים) ללא פרוט מיקומם המדויק.
- (3) רחוב העובר מהעיר החדשה ("חולות"), אל העיר העתיקה ("שטאט").
- (4) יש לאמת פרטים (להצליב מידע) הנוגעים למיקום הרחוב ולשמו.
- (5) שם הרחוב לא השתנה.

2. רחובות בעיר החדשה (החולות)

שם רחוב לפני השואה	שם רחוב היום	הערות
וורשה, וורשבסקה WARSZAWSKA	Незалежності	הרחוב נקרא גם בתקופה הפולנית לגיונובה LEGJONOWA. בתקופת הצארים נקרא רח' אלכסנדר ה-2.
בודיוולנה	Винниченка	(1)
בודנסנסקה BUDYSZCZANSKA	Будищанська	(5) (הדרך לכפר סמוך)
דז'יקה DZIKA	(-)	(4) (רחוב פרא)
הגדוד ה-50	МІЧУРИНА,	(4) (ע"ש הגדוד ששכן בגורקה. ניתוב הרחוב הקיים לא זהה)
ויגוננה	ЛИПИНЬСЬКОГО В.	(1) (רח' האחור)
זוומטזנה	СЄЧЕНОВА,	(4) (רח' בית הקברות)
ז'קושצ'לנה ZAKOSCCIELNA	ТОЛСТОГО,	(רח' מאחורי הכנסייה)
ז'רומסקי	(-)	נקרא גם פוקסל FOKSAL
טושובסקי TUSZOWSKIEGO	(-)	(ע"ש רופא מקומי)
יורידיקה JURYDYKA	ШЕВЧЕНКА Т.	נקרא גם שבצ'נקו (משורר אוקראיני)
לוצק, לוצקה LUCKA	Незалежності	בתקופת הצארים הרחוב כלל את רח' וורשבסקה, נקרא גם אלכסנדר ה-2, וגם בולוורנה (השדרה)
ליסטופדובה LISTOPADOWA	КОСАЧІВ,	(רח' נובמבר)
מונופולובה MONOPOŁOWA	Шевченка	(4) (ע"ש בית חרושת לאלכוהול)
מושצ'יצקי, מושצ'יצקו	ВЕТЕРАНІВ,	(ע"ש נשיא פולני)
מיצקביצ'ה MICKIEWICZA	Міцкевича	(5) (ע"ש המשורר הפולני)
מלנריצה, מלנרסקה	ВЕРБИЦЬКОГО,	(1) (רחוב טחנת הקמח) עפ"י מפת ספר פולני הרחוב נקרא בעבר לימנובסקה, (לימונבסקו).
סטרז'סקה STRAZACKA	(-)	(רח' מכבי האש) יתכן ונקרא גם רח' פילסודסקי
סנקביצ'ה SIENKIEWICZA	Івасюка	(ע"ש הסופר הפולני) נקרא גם סטרה-קוליובה, סטרה-ווגז'לנה (רחוב תחנת הרכבת הישנה)
פבריצ'נה FABRYCZNA	СМИРНОВА,	(רח' בית החרושת לטבק)
פוגרניצ'ה	ЧУБИНЬСЬКОГО,	(4)
פומניקובה POMNIKOWA	М.Грушевського	(ע"ש גל-עד מימי נפוליון)
פוניאטובסקי PONIATOWSKIEGO	Олени Пчілки	(ע"ש מלך פולין)
פופרז'צ'נה POPRZEZNA	ДРАГОМАНОВА,	(רח' אלכסוני)
פייסקובה PIASKOWA	ПІОНЕРСЬКА	(1) (4) לברר מיקום ושם הרחוב
פריצקי, פריצקו	Сагайдачного	
פרצ'ה	(-)	רח' ז'ידובסקה לשעבר
קובלסקה	(-)	
קוליובה KOLEJOWA	Бул.Лесі Українки	נקרא גם נובו-קוליובה או נובו-ווגז'לנה (רחוב תחנת הרכבת החדשה)
קושצ'ו'שקו KOSCIUSZKO KOSCIUSZKI	С.Бандери	(ע"ש מנהיג פולני) לפנים נקרא הרחוב: WIEZIENNA
קרלובה-בונה BONY	Театральна	(ע"ש המלכה בונה הפולנייה)
קשיבה KRZYWA	(-)	(4) (רח' עקום)
שלצ'קה	БОГОМОЛЬЦЯ,	
שפיטלנה	Мечникова	(1) (רחוב בית חולים הפולני)
3 במאי 3 МААЯ	1-го Грудня	(יום העצמאות הפולני)

3. רחובות בקובל השנייה (1) (2)

שם רחוב לפני השואה	שם רחוב היום	הערות
דומברובסקי	С.Тимошенка	
גובה-סוויט	Фестивальна	
פובורס, פובורסקה	В.Стуса	
קולודניצקה KOLODNICKA	І.Миколайчука	
שרוקה	С.Кривенького	

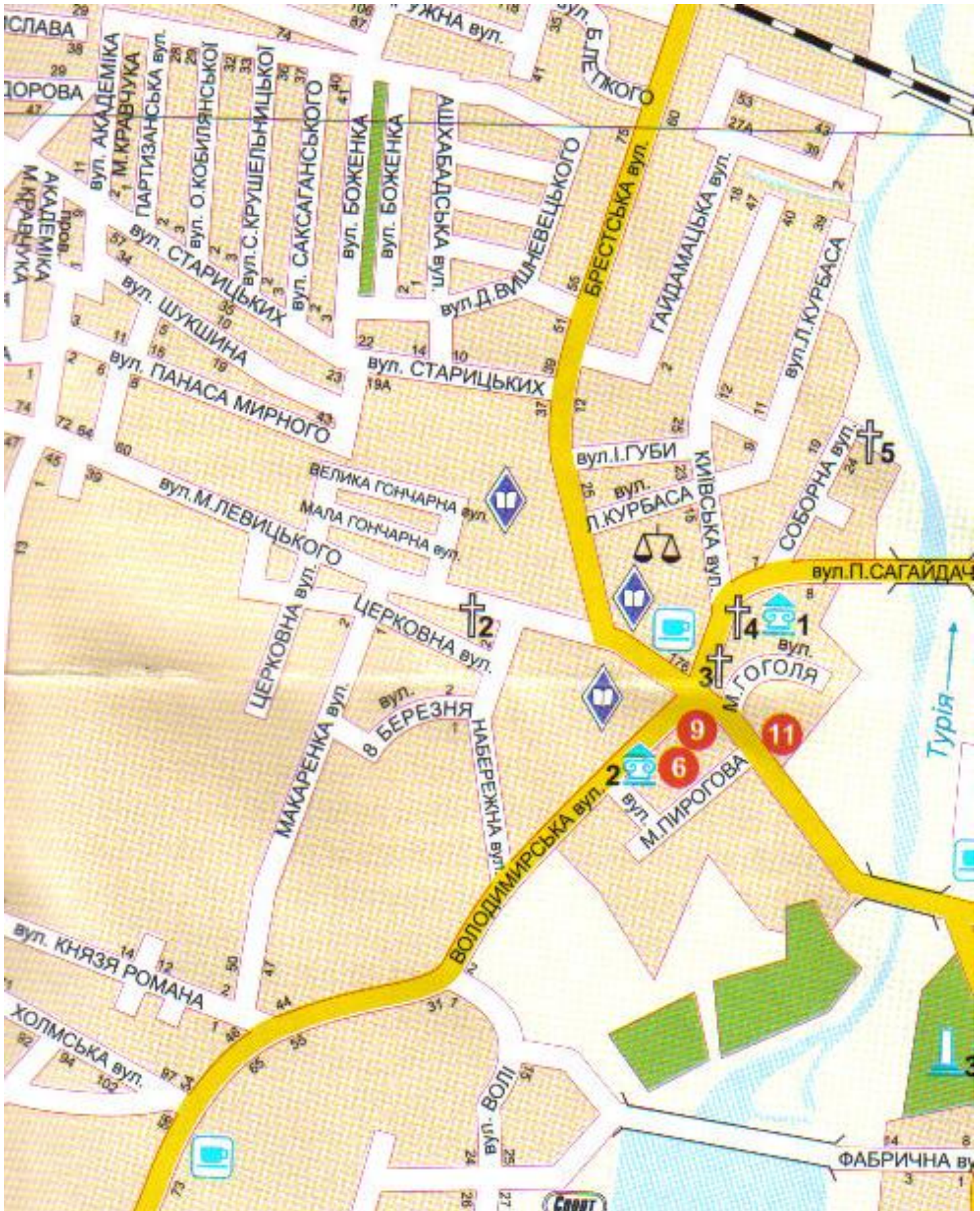
4. רחובות המוזכרים בדפי העסק הפולניים מ-1929, או בספר קובל, אשר מקומם לא ידוע:

שם הרחוב לפני השואה	הערות/השערות
ארטילריה ARTYLERYJSKA	רחוב קצר
בומבה	ספר קובל 106
בז'מינה BEZIMIENNA	(רח' בלי-שם), רחוב קצר
בז'רנה BAZARNA	(רח' השוק) רחוב קצר
בלינסקה BILINSKA	רחוב בינוני. היה כפר בלין בסביבות קובל
הוגרודובה OGRODOWA	(רח' הגנים) רחוב בינוני
וויסקובה WOJSZKOWA	(רח' הצבא) רחוב קצר
וירזובה WIERZBOWA	(רח' עץ הערבה) רחוב קצר
יבורוי JAWOROW	(ע"ש סוג של עץ). רחוב בינוני
מירסקה MIERSKA	רחוב קצר
מישצ'נקה מישצ'נסקה MIESZCZANJKA	רחוב ארוך. שם הרחוב מוזכר בספר קובל 326. כנראה בסמטאות העיר העתיקה.
סינה SIENNA	רחוב קצר
צ'ירקובה CYRKOWA	(רח' הקרקס) רחוב בינוני
צ'ירקובנה CERKIEWNA	(רח' הכנסייה הפרובוסלבית)
קנטורסקה	בעיר העתיקה, מתפצל מוולדמירסקיה ספר קובל 430, 421
קומורובסקה KOMOROWSKA	רחוב בינוני. כנראה בעיר העתיקה.
קרמליצקה	כנראה בעיר העתיקה. ספר קובל 403
שוואיסקו SZUAHAJSKIEGO	רחוב קצר
שקולנה SZKOLNA	רחוב בינוני. שם הרחוב מוזכר בספר קובל 326. כנראה בסמטאות העיר העתיקה.

קטע ממפת קובל 2007,
אזור העיר החדשה (החולות) של לפני השואה

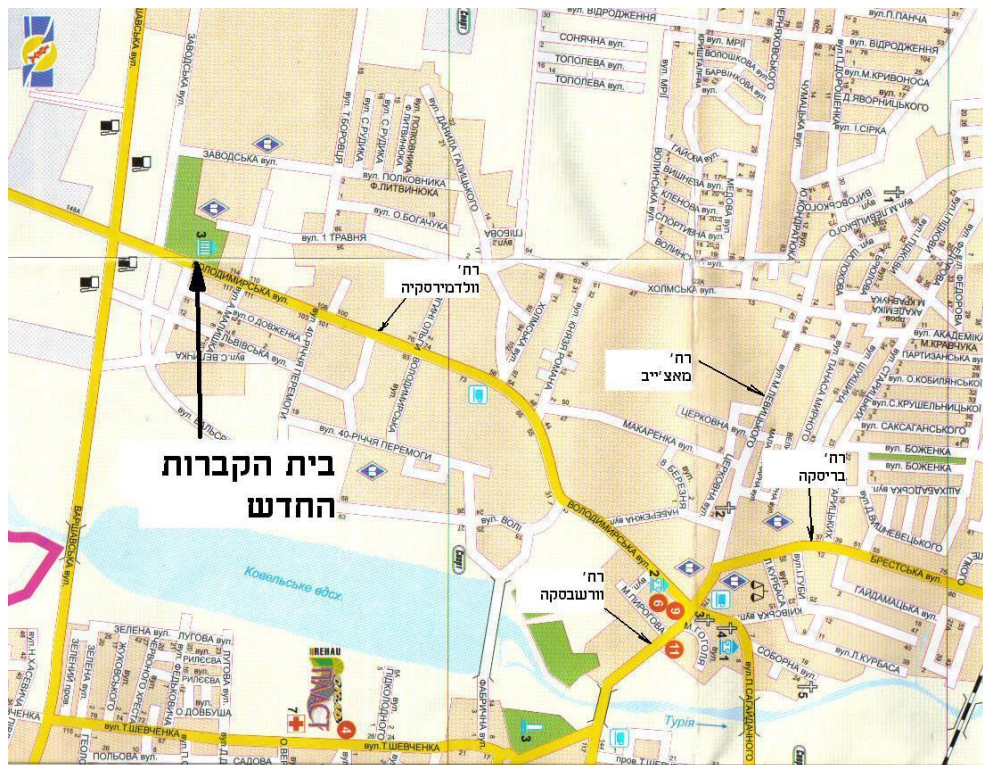
קטע ממפת קובל 2007,
אזור העיר הישנה (השטאט) של לפני השואה

מיקום אתרים מרוחקים ממרכז העיר

1. בית הקברות החדש

קטע ממפת העיר קובל 2007 - אזור העיר העתיקה, רחוב וולדמירסקיה

2. אתר ההנצחה בבכובה

מפת סביבות קובל - הדרך אל גיא ההשמדה בכובה

